

Wychodzi codziennie rano o godzinie 7ej.

Prenumerata wynosi:

	rocznie	kwartalnie	miesięcznie
MIEJSKOWA w Krakowie	złr. 20	złr. 5	złr. 2
POCZTA w państwie Austriackim	24	6	2 o. 25
do Prus	tal. 16 agr. 20	tal. 4 agr. 5	tal. 1 agr. 15
do Rzeszy niemieckiej	21	5	1 25
do Francji i Anglii	frank. 108	frank. 27	frank. 10
do Włoch i Szwajcaryi	116	29	10
do Belgii	80	20	7

Numer pojedynczy kosztuje 10 centów.

Czas

CZAS

Prenumeratę przyjmują:

Biuro Administracji „Czasu” w Ryńku pod L. 39 w domu p. Kirchmayera na dole, tudzież wszystkie Urzędy pocztowe austriackie.

OGŁOSZENIA (inzeraty) wszelkiego rodzaju przyjmują się za opłatą: od wiersza drobnego i jednorazowe umieszczenie 8 centów, za następne po 5 centów, oraz za opłatą należy tości etapowej po 30 centów od każdorazowego ogłoszenia.

Prenumeratę i ogłoszenia przyjmują: w Wiedniu: p. A. Oppelk, Wollzeile 22. Na całą Francję: w Paryżu, p. M. Weinberger, Faubourg St. Denis, 12.

LISTY z pieniędzmi przesyłane być winny franco do Administracji „Czasu”. LISTY reklamacyjne niebezpieczowane nie ulegają frankowaniu. LISTY niefrankowane nie przyjmują się. RĘKOPISMA nadsyłane Redakcyi nie zwracają się i nie są one zwracane.

OGŁOSZENIE PRZEDPŁATY

Z dniem 1szym Lipca 1864 rozpoczyna się nowy kwartał. Przedpłata na **Czas** na miesiące: **Lipiec, Sierpień i Wrzesień** wynosi:

w Krakowie pocztą w państwie austr.	
kwartalnie	złr. 5 kwartalnie złr. 6
półrocznie zaś	10
rocznie	20

Uprasza się pp. Abonentów o wczesne nadsyłanie pieniędzy prenumeracyjnych i dawnego adresu drukowanego, a przynajmniej o wyraźne podpisy.

Prenumerata przyjmuje się tylko na czas od każdego 1go do każdego ostatniego dnia miesiąca.

Komu się kwartał kończy z dniem 31go Lipca lub 31go Sierpnia, zechce dla wyrównania kwartału do końca **Września** dopłacić 4 albo 2 złr.

Prenumerata miesięczna wynosi z przesyłką pocztową w państwie austr. 2 złr. 25 c. dwumiesięczna 4 złr. 50 c.

Prenumeratę przyjmują:

W Krakowie: Administracja „Czasu”, w Ryńku pod L. 39 w domu p. Kirchmayera na dole, oraz wszystkie Urzędy pocztowe w kraju i za granicą; tudzież w Wiedniu p. A. Oppelk, Wollzeile, 22; w Paryżu (na całą Francję, Belgii i Anglię) p. M. Weinberger, Faubourg St. Denis, 12.

Do numeru dzisiejszego dołączają się listy prenumeracyjne powrotne, dla ułatwienia Szanownym pp. Abonentom wczesnego przesłania prenumeraty.

Kraków 10 czerwca.

Nieraz już wskazywaliśmy interes ras występujący obok spraw narodowości w kwestiach europejskich. Za pierwszym, to jest za połączeniem plemion w rasy, za stopniem się odrębnych jednostek w wielką całość, przemawia ruch społeczny obecny, zawsze mniej więcej do kosmopolityzmu dążący. Rasy, to pierwszy krok kosmopolityczny w społeczeństwie europejskim. Za utrzymaniem odrębnych narodowości w swych tradycjach i granicach, przemawia historia i prawo. Ruch społeczny XIX wieku stawia się wyżej niż historia, odrzuca tradycje, prawo zastępuje faktem dokonany. Narodowość to jakby autonomia — rasy jakby centralizacja ludów: chcieć utrzymać jedną, zaprowadzić drugą w całej pełni i życiu, niepodobna jest przy dzisiejszym politycznym ustroju.

Nigdy może ta sprzeczność nie ukazała się tak dobitnie jak z powodu obchodu pięćdziesiątej rocznicy konstytucji norwęgskiej w Chrystianii w d. 17 maja r. b. Ciekawe są pod tym względem szczegóły, jakie nam przyniosły dzienniki. Głosy nawet rządowe przemawiały gorąco za Danią, za narodem do jednej z mieszkańców Norwegii i Szwecji należącym rodziny, za jego prawami do nietykalności, niepodległości, udzielenia. Również gorąco przemawiały za skandynawizmem, wynurzały życzenia powrotu do unii, która by jedną siłą utraconą rasie skandynawskiej przywrócić mogła. W skandynawizmie upatrywano jedną ręką i wszystkie prawa Danii tak srogo obecnie na szwank narażonych. Udzielenia narodu duńskiego, zastrzeżenia wszystkich praw jego narodowości pod królem szwedzkim, z trudnością dopatrzyć się można. Federację skandynawską pojąć łatwo — monarchię skandynawską pod berłem króla szwedzkiego wystawić sobie trudniej, jeżeli wszystkie wymagania narodowości duńskiej należne, zachowane być mają. Sztokholm będzie zawsze stolicą, a z dzisiejszym popędem cywilizacji niepodobna centralizacji uniknąć. Siła monarchii wzmożyła się na zewnątrz; ale wewnątrz mniej będzie wolności, bo konieczna w ruchu dzisiejszym równość niejedną narodową swobodę pochłonie. Czy tego chcą kraje skandynawskie? Czy z pomysłowości wewnętrznej chcą część niejaka ustąpić, aby urosnąć w potęgę zewnętrzną — o to wartoby się ludności zapamiętać.

Sprzeczność ta, jaką w tych kilku rysach przedstawiamy, widoczna jest bardzo w polityce francuskiej, która o ile się zdaje, sama jedna ideą skandynawizmu popiera. Polityka tradycyjna francuska zawiązała na popieraniu małych państw, na obronie zatem narodowości. Ale od czasu rewolucji 1789 r. Francja zerwała z tradycją. Przod-

kuje ona w ruchu europejskim, który nie tylko ludzi ale narody zdemokratyzować usiłuje, i bliskim już jest osiągnięcia celu. To też ani rewolucja francuska, ani Napoleon I, ani Napoleon III nie trzymali się tradycyjnej polityki. Dążnością ich było zawsze wielkie tworzyć państwa. Narodowość zapisana była na sztandarze, ale rezultaty wojen były inne. Wspomnijmy wojnę hiszpańską i wojny włoskie za pierwszego Cesarstwa. Któżż narodowości lub małe państwo uratowane zostało potęgą Francji? Napoleon III utworzył pod boki Francji tak wielkie państwo, że granice swoje musiał ubezpieczyć zaborem dwóch krajów, z których jeden czysto włoski. Tak jest i dzisiaj. Tradycja i prawo nakazywałyby Francji utrzymać Danię, małe państwo i odrębną narodowość. Jak mówią, nie jest wcale gabinet francuski przeciwny rozbirowi, który naturalnie do skandynawizmu prowadzi.

Nie piszemy krytyki, ale poglądając się z daleka na teorie i wypadki, uderzeni jesteśmy ową sprzecznością, jaką się w każdej prawie sprawie europejskiej odkrywa. Źródło jej, zdaje nam się, leży głównie w lekceważeniu prawa przez rozum. Mówimy tu o prawie odwiecznym, opatrnościowem, do którego się odnosi zawsze uczucie sprawiedliwości, wrodzone tak ludzkości jak narodom. Wyższemu ono jest od rozumu, i dla tego wszelkie teorie choćby najlogiczniejsze w zastosowaniu, skoro o to prawo potracą, rażą sprzecznością. Ruch europejski hołduje wyłącznie rozumowi, idzie za nim polityka, o prawo mało lub wcale się nie troszczy; a przecież pewni jesteśmy, że zanim harmonia czyli prawdziwy pokój w Europie nastanie, pewna z prawem odwiecznym równowaga sprowadzoną być musi.

Zanim wyjdzie na widok publiczny sprawozdanie Dyrekcji „Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń od ognia” złożone na ogólnym zgromadzeniu, winniśmy kilka uwag z powodu artykułu w tym przedmiocie w *Gazecie Lwowskiej* zamieszczonego.

Już to *Gazeta Lwowska* przyjaciółką Towarzystwa na wzajemności opartego nigdy nie była; nie pochlebiamy też sobie, abyśmy ją nawrócić zdołali; chcemy więc to tylko w niej podnieść, co według nas z istotą rzeczy i ze stanem finansowym kraju zgodzić się nie da. Śmiałem się następujące twierdzenie *Gazety Lwowskiej*: „Zdaniem naszym ubezpieczeń pochodzi nie tyle z przemianujących okoliczności, z wielkiej ilości pożarów, które się w Galicji wydarzyły, ile raczej z samej zasady wzajemności, wszelką spekulację wykluczającej.” A zatem nie ta okoliczność, że Towarzystwo nasze blisko 700,000 złr. wynagrodzeń za szkody zapłaciło, ale zasada wykluczająca wszelką spekulację, miała być przyczyną wysokości premii! Te afirmacje niełatwo do zrozumienia chce tłumaczyć wprowadzić nieco niżej autor artykułu tem, że rozmiarość przedmiotów i krajów wchodzących w zakres działania Towarzystwa spekulacyjnych, daje im możność poprzestawania na mniejszej opłacie; dalej, że na większą ilość przedmiotów i na różnorakie działania rozłożone ryzyko mniejszem się staje, strata bowiem poniesiona na jednym przedmiocie i w jednej prowincji wynagrodzoną być może zyskiem na innych przedmiotach. Prawdziwość tej zasady przeczyć nie chcemy, ale zapytamy: czy ze zmysłem praktycznym operujące Towarzystwo może istotnie i zechce powyższą zastósować zasadę do jakiego kraju, np. Galicji? Gdyby dowiedzionem było, że za premii, którą dziś Towarzystwo spekulacyjne w owym kraju np. w Galicji przez trzy, pięć lub dziesięć lat pobierały, ciągle na połączonych tam zachodzących tracąc, zmuszone były pokrywać te straty zyskami z innych gałęzi zabezpieczenia cięgnionymi albo z innych krajów pobieranymi, czyż administracja Towarzystwa ośmieliłaby się wystąpić przed zgromadzeniem ogólnym akcyonaryuszów i dowodzić, że kiedy asekuracja w innych krajach, transporta, zabezpieczenia życia itd. taki a taki zysk przyniosły, to w Galicji było tyle a tyle straty, że więc dalej asekurację w Galicji prowadzić należy, ponieważ zyski ogólne przedsiębiorstwa pokrywałyby straty. Dosyć naiwnych akcyonaryuszów, żeby to pochwalili, nie znamy. Powiedzieli by owszem: albo premii trzeba dla Galicji podwyższyć, albo zaprzestać w Galicji ase-

kurować. Wszakże już w wielu sprawozdaniach zagranicznych Towarzystw od trzech lat za nieszczerliwie uznanych, czytamy ten frazes: „Musimy zaprzestać czynności w Austrii.” Jest to rzecz bardzo naturalna, że Towarzystwa ogniowe skoro spekulują a nie z humanitarnych względów nas asekurują, to po kilkoletnich stratach musiałyby albo nas porzucić albo premię podnieść. Skoro więc dowiedzionem jest, że przy mniejszych kosztach administracji niż w Towarzystwach spekulacyjnych, Towarzystwo wzajemne pewną wykazało składkę, jakimże sposobem mogłoby Towarzystwo spekulacyjne taniej nas zabezpieczać, i tracić? Temu niech wierzy, kto wierzy w humanitarne usposobienie spekulacji.

Co do drugiego punktu, tyżącego się zamienienia Towarzystwa wzajemnego na akcyjne, przypominamy sobie, że nie pierwszy to raz spotykamy się z nim. Przy sposobności, parę słów i o tem powiemy.

Na założenie wielkiego Towarzystwa akcyjnego, potrzebny byłby znaczny kapitał zakładowy, którego u nas nie ma na zawołanie. Pokrycia go weksłami w kraju naszym nie uważamy za myśl dojrzałą. Towarzystwo zaś skupiło i z drobnymi funduszami, ograniczyło się na Galicji, i trzebaby tak premie obliczyć, żeby Towarzystwo owo otrzymywało nie tylko to, co pobiera Towarzystwo wzajemne, ale i zysk dla akcyonaryuszów. Jaka ztąd korzyść dla ogółu? — nie wiemy. Oprócz tego, takie właśnie słabe Towarzystwo, a słabymby być musiało, w żaden sposób konkurencji z towarzystwami zagranicznymi wytrzymać nie mogło. Taką zatem tylko alternatywę widzielibyśmy dla podobnego towarzystwa: albo musiałyby upaść przez słabość swoją, albo akcje jego przeszłyby niebawem w ręce bogatsze, a zatem nie nasze. Połączenie z innem jakim Towarzystwem niechybnie by nastąpiło, a dawne wysokie premie Towarzystw spekulacyjnych znowby wróciły.

Wątpimy, żeby do tego celu zmierzająca *Gazeta Lwowska*, skoro w imię pomysłowości kraju do zbadania tej myśli zachęca.

Wspomina w innym miejscu *Gazeta Lwowska*, że Towarzystwo nasze posiada już dość znaczny fundusz rezerwy, któryby jako kapitał akcyjny mógł być użyty. Przypominie tu winniśmy, że fundusz rezerwy jest na czas trwania Towarzystwa niepodzielna własnością wszystkich członków, a w razie jego rozwiązania rozdzielony być winien między nich, stosownie do zaliczek w ostatnim roku przez nich złożonej. Gdyby się więc Towarzystwo wzajemne kiedy rozwiązało, należałoby fundusz rezerwy rozdzielić między członków, a zatem takowyby zniknął. Przeniesienie go zaś na akcyonaryuszów nie bardzo da się zdaniem naszym pogodzić z zasadami prawa własności; gdyby zaś wszyscy członkowie stali się akcyonaryuszami nowego Towarzystwa, to nicby się nie zmieniło, bo rzeczywiście są oni nimi i dzisiaj, i dostali np. w tym roku 14% diwidendy, czyli zwrotu od wniesionej zaliczki.

Cokolwiekby, przyjmujemy radę Prezesa Rady nadzorczej, żebyśmy się nie dali uwodzić zachętom do zmian w formie naszego Towarzystwa, ale raczej wytrwale pozostali na raz obranej drodze.

KORRESPONDENCJA CZASU.

Wiedeń 9 czerwca.

— r. Za kilka dni ma być ogłoszony reskrypt zwołujący kongres serbski. Kongres ten jednak nie ma tym razem dotyczyć politycznego stanowiska Serbów w składzie krajów korony św. Szecepana, lecz jedynie zajmie się sprawami kościelnymi i szkolnymi, które potrzebują uporządkowania. Jak wieść niesie, ma on też wyraźnie nazwanym być kongresem *ad hoc*. Fakt ten w obecnej chwili nie jest bez znaczenia, pokazuje bowiem, że kongresu tego nie należy łączyć z programem nowego kanclerza, tudzież, że jak na teraz nie myśla o „Wojewodinie” i tym podobnych eksperymentach.

Berlin 8 czerwca.

— Za cztery dni upływie termin zawieszenia broni, a do tej chwili nie ma żadnej pewności, czy zostanie przedłużony. Na posiedzeniu konferencji dnia 6 b. m. nie jeszcze w tym względzie nie postanowiono. Dania proponowała przedłużenie na 14 dni; Prusy na dwa miesiące. Wniosek duński wzięto *ad referendum*. Jeżeli przed upływem terminu nie przyjdzie do porozumienia się, wojna nanowem się rozpocznie. Jedyną nadzieję uniknięcia tej ostateczności daje oświadczenie lorda Pal-

merstona na posiedzeniu parlamentu odbytem wczorajszego nocy, że konferencja zbierze się jeszcze przed upływem terminu, to jest, przed 12 b. m., i że zapewne na posiedzeniu tem zawieszenie broni przyjdzie do skutku. Jeżeli nie będzie zawarte na dłuższy jak na dwa tygodnie, obecny stan rzeczy nie stanie się przez to pewniejszym. To też pełnomocnicy niemieccy, donoszą inną depeszę, zgodzi się na dwutygodniowy termin tylko pod tym warunkiem: że w ciągu tego czasu linia demarkacyjna będzie stanowczo oznaczona; jeżeli nie, mocarstwa sprzymierzone natychmiast kroki nieprzyjacielskie rozpoczną.

Na tutejszą giełdę i na publiczność wiadomości powyższe wywarły niepokojące wrażenie. Odnowienie wojny przeciw Danii uważa się prawie za niemożliwe. Na linię demarkacyjną, proponowaną przez mocarstwa neutralne, państwa niemieckie nie przystają. W tutejszych sferach rządowych twierdzą, że Prusy nie przystaną a na linię Flensburga, lecz że linią Apenrade — Tondern uważają ją za niezbędny warunek pokoju. Takie przekonanie dzieli także ministerstwo. *Nordd. Allg. Ztg.* i dodaje, że i ludność północnego Szlezwiку objawia jak najsilniej wolę swoją przeciw wcieleniu swemu do Danii. Dowodem tego usposobienia jest deputacja z okręgu Hadersleben, która w tych dniach przybyła z adresem wyrażającym te życzenia do króla, i była przez ministra spraw zagranicznych, przez ministra wojny i ministra spraw wewnętrznych przyjęta. Dziennik ten kończy:

„Wobec takiego usposobienia ludności i wobec niezmiernie małej gotowości mocarstw neutralnych do uwzględnienia tego usposobienia, mocarstwa niemieckie mogą pokładać swą politykę jedynie na tem, aby pozostały w Księstwach, które orędem swoim z pod jarzma duńskiego wyswobodziły, i oczekiwały, czy kto pokusi się wypędzić je z nich.”

Wszystkie dzienniki, z wyjątkiem *Kreuzzeitung* popierają takie zapatrywanie się. *Nationalzeitung* uważa za obowiązek honoru Prus oprzeć się temu, aby półwysep Sunde Witt i Dypel nie były porwone Danii. „Jest to już, powiada, dość smutnym wypadkiem, że linia demarkacyjna Apenrade została za możebną. Prusy powinny się przynajmniej tak daleko opierać odwrócić północnego Szlezwiку do Danii, dopóki ludność osposobem nieulegającym żadnej wątpliwości nie objawi swego usposobienia. Ambaras oznaczenia miejsca, w którym się ma odbyć ta terytoryjna amputacja, dowodzi dostatecznie, że ten cały projekt podzielną jest zbrodnią przeciwko naturze i historii.”

Z drugiej strony, nie mówiąc już o Danii, lecz o mocarstwach neutralnych, objawia się podobna stanowczość co do utrzymania linii demarkacyjnej po rzekę Szejle. Dania się na nią zgodzi, ale mocarstwa niemieckie nigdy na nią dobrowolnie nie przystaną. Przedłużenie zawieszenia broni na 14 dni nie posunie załatwienia sporu naprzód. Jeżeli mocarstwa neutralne nie zrobią mocarstwom niemieckim koncesji odpowiedniej ich żądaniom, konferencja będzie się widziała zmuszoną przerwać narady nieprowadzące do żadnego rezultatu. Czy mocarstwa neutralne dadzą wtedy czynną pomoc Danii, aby ją wyrwać z niebezpieczeństwa, w którym ją postawi podjęta nanowem wojna? Takby sądzić należało. Tutaj jednak mają, jak najsilniejszą sprzecznkość, że Anglia nie podniesie wojny przeciwko Niemcom; i sądzą, że w takim razie i Francja zachowa się neutralnie. Co zaś do Rosji, p. Bismark tak jej jest pewnym, jak Cesarz Mikolaj pewnym Austrii, gdy z lordem Seymourem układają projekt podzielenia się dziedzictwem „chorego człowieka.” Może się omylić, jak się omylił Cesarz Mikolaj.

Jaki miał cel, zapytać można, w takim położeniu rzeczy pobyt księcia Angustenburgskiego w Berlinie? Prasa niemiecka, chcąc wypadek ten wytłumaczyć, pusiła w obieg cały rój najdziwniejszych domysłów. Przyszł jednak księcia do Berlina był wypadkiem spowodowany bardzo naturalnymi przyczynami. Austria pierwsza, a za nią Prusy, ujęły się nagle za prawami księcia, i wciągnęły go w rachubę dalszej swojej polityki w Księstwach. Prawa te dawały silny punkt oparcia usiłowaniu zmierzającemu do odebrania Księstw od Danii i wcielenia ich do Związku niemieckiego. Cóż naturalniejszego, jak, że książę postanowił udać się do Berlina i do Wiednia, aby osobiście podziękować obu monarchom niemieckim za tak wspólną i obojętną i wcale niespodziewaną poparcie jego sprawy. Ta nagle zmiana, zaszła w usposobieniu gabinetów niemieckich, sprawiła i we Francji niemałe zadziwienie. Gdyby w Berlinie byli poprzestali na przyjęciu podziękowania księcia, nie byli chcieli z pobytu jego korzystać, wciągając go w różne, wcale jeszcze nie na czasie będące układy, książę byłby z taką samą myślą, z jaką przybył do Berlina, udał się do Wiednia, i powrócił stamtąd do Kiel. Projekt ten musiał spełznąć na niczem, bo, przybywszy do Wiednia, niepodobna było pokryć milczeniem tego, co z nim traktowano w Berlinie. Książę nie chciał kompromitować Prus i oddać się wyłącznie w opiekę Austrii. Obu dworom winien jest potrzebna. Mądrze postąpił, że się w Berlinie do niczego nie zobowiązał. Stronniczość feodalnemu wolno nanowem o niego wymyślać. Prasie półrządowej wolno go o polityczny partakulacyjny oskarżać. W Niemczech książę urosł w moralnej i politycznej wartości, że umiał i zdołał zachować udzielenie przekonania i moc charakteru. P. Bismark zapewne na to nie liczył.

Hamburg 8 czerwca.

T. Niezłomne trzymanie się Danii jednej i tej samej zasady od początku obrad dawało nadzieję wielu stronnikom Niemiec zakończenia sprawy pokojowo i według żądań stawianych przez pełnomocników obu mocarstw sprzymierzonych. Mniemali oni, iż Dania opuszczona od wszystkich, do-

świadczywszy, iż upór nie skłania państw niemieckich do ustępstw, będzie sama szukała we własnych ustępstwach ratunku dla swej przyszłości. Tym jednak razem więcej niż kiedykolwiek mniemania te omyliły. Państwa niemieckie nie potrafiły dotrzymać swej roli i poczynając od unii osobowej, na każdym posiedzeniu nowe robiły ustępstwa. Izolowanie Danii nie tylko okazało się nieprawdziwem, ale natomiast dalsze obrady utwierdziły przekonanie, że państwa neutralne jedne, jako przychylnie sprawie Danii, popierają ją, jak np. Anglia i Szwecja, a drugie, jako nieprzyjacielskie wzrostowi Niemiec czy to na morzu lub na lądzie, starają się tanować pierwsze zabiegi do tego celu skierowane, stawiając nowe przeszkody przedkimi i jasnymu rozwojowi całej sprawy. Do takich liczymy: Rosję skutkiem popierania roszczeń domu Oldenburgskiego i zawarowania swych własnych do miasta Kiel; Francję, którą można posadzić w jej teraźniejszym zachowaniu się co do całego sporu o wyrachowaną zdradliwość tak względem Niemiec jak i ich przeciwnika, a w której nie upatrują tu nie innego, jak poczynić własnej niemoce, przynajmniej do utraty siły, rozproszonych po za granicami Europy, i rzeczywiście usunąć się od kierownictwa polityką europejską tak dzielnie i długo przez Cesarza Napoleona wykonywaną. Nawet w tej ostatniej usiłowaniu wprowadzenia w życie praw narodowości, ku przyszlusmu dobru ludu, upatrywał tam nie można, bo dziś przecie cały plan powszechnego głosowania, w razie wprowadzenia go w życie, odbywałby się tylko w części księstwa Szlezwickiego, przez konferencję Niemcom zapewniającą, i nie w innym celu, jak aby wybrać panującego.

Dania zaś obstaje do końca przy tych samych żądaniach, a zachowując się jej na ostatnich posiedzeniach d. 2 i 6 b. m. wzbudziło niemal zupełną pewność, iż rozstrzygnięcie kwestii na drodze dyplomatycznej jest niepodobne, i że przyjdzie do odnowienia wojny z upływem terminu rozejmu. Łatwo wierzymy lordowi Palmerstonowi, że jedno posiedzenie zbierze się jeszcze przed 12ym b. m.; lecz to nie dowodzi, by, pomimo starań państw neutralnych, była postawiona na niem zasada dalszych rokowań. Zdaje się owszem, że mocarstwa sprzymierzone a szczególnie Prusy nie będą chciały unać się dobrowolnie i kraju wojskiem obsadzonego, nie zapewniwszy sobie, jeżeli nie własnych interesów, to przynajmniej pewnych korzyści dla połączonych Niemiec. Dania, ponieważ to jej kosztom ma się odbywać, silnie za protestuje i wnioski zagrażające swemu bytowi natychmiast odrzucił, ten bardziej *teraz*, gdy zachowanie się państw neutralnych miała sposobność doskonale zrozumieć. Jeżeli cały miesiąc obrad nie był wystarczającym dla sformułowania zasady wspólnego porozumienia, to i ofiarowane przez Danię 14 dni przedłużenia rozejmu nie wiele mogą Prusom przynieść korzyści, i jest przekonanie, że jeżeli Dania nie da się skłonić na dwumiesięczne lub sześciotygodniowe przedłużenie, wtedy państwa niemieckie zdecydowały się do natychmiastowego odnowienia wojny. O wadze i doniosłości sprawy, gdyby ten kierunek przybrała, nie możemy dziś żadnych robić wniosków; jesteśmy tylko pewni, że zasada lokalizowania sporu nie dozwoli mu zająć rozmiarów wojny europejskiej.

Ostatnie posiedzenie musiało i państwom niemieckim odebrać resztki nadziei zakończenia sporu w Londynie. Nagły wyjazd głównodowodzącego ks. Fryderyka Karola do armii i ruchy wojsk w stronę północną Jutlandii od dnia wczorajszego datujemy, a w wiadomościach o spodziewanym przybyciu drugiej części floty austriackiej z Tixel do Cuxhaven i o zamiarze wysłania nowych posiłków do Księstw, znajdujemy nie tylko potwierdzenie naszego mniemania, ale zarazem wskazówkę, że Austria więcej czynnie niż dotąd postanowiła wystąpić w kwestii Księstw, odbierając Prusom możliwość przeprowadzenia własnych interesów. Podróż ks. Angustenburga do Berlina, zupełne niedanie się tak gorąco upragnionego porozumienia się z Prusami i obrzucenie prasy na księcia, każą nam się domyślać przejścia z pruskiego obozu w austriackie plany. Żądania Prus utworzenia w Rendsburgu fortecy związkowej z pruską załogą, przemienienia Kiel w port całej Niemiec, zawarcia konwencji militarnej i celnej, a w końcu poniesienia kosztów wojennych na wół z Prusami, były dla księcia za ciężkie, bo go stawały w roli wasala. Z innej zawieszki strony nastąpiły obietnice spełnienia życzeń pod warunkami łatwiejszymi, bo sprawa w inne przeszła ręce, a organa pruskie zgorszone zawodem, wlewają dziś całą złość na wszystkich Angustenburgów, upatrując w obecnym zachowaniu się księcia czarną niewdzięczność za poniesione trudy i straty w kosztach wojennych i ludziach. Zapewne wkrótce przyjdzie czas, w którym i książę Angustenburg objawi publicznie powody nagłej zmiany, a wtedy więcej uzasadnione otrzymamy wiadomości.

Deputacja północnych Szlezwickanów do Berlina i indowe zebranie w Hadersleben 5go t. m. pociągnęły silne protestacje przeciw planowi jakiegokolwiek podziału. Protestacje te na wóz wszystkich innych dotąd odbytych, pozostaną bez żadnego wpływu w zasadzie rzeczy, jako smutny dowód nieczem niedającym się obalić paowania woli rządów nad życzeniami narodów.

Kierunek kanału mającego łączyć dwa morza został narazicie wytknięty: w Eckenförde z jednej strony, a w Brunsbittel z drugiej zaczął wkrótce kopać. Linia mająca łączyć te dwa punkta przeprowadzona będzie na Rendsburg.

W Overselk odbyła się w tych dniach uroczystość postawienia pomnika poległym tam oficerom i żołnierzom armii austriackiej. Półk. złożony po większej części z Polaków, jako biorący wtedy udział w bitwie, towarzyszył tej uroczystości. Książę Gasziewicz, kapelan wojskowy, miał przy tej sposobności gorącą przemowę w języku polskim, zapewne nigdy publicznie niesłyszanym w Księstwach.

Z powodu niejedności Prus i Austrii zawieszono broń nie do końca, do żadnego rezultatu na posiedzeniu nie doszło. Dziś odbyła się rada ministrów w Berlinie, gdzie rozstrzygnięto pytanie: czy na 14 dni rozejmu przystać lub tak mały termin odrzucić. Przyszłe posiedzenie konferencji w sobotę.

Paryż 7 czerwca.

Mémorial Diplomatique żartuje z zasady narodowości, a występuje w obronę katolicyzmu w Polsce. Nie uważa on, że narodowość jest główną podstawą katolicyzmu w naszym kraju. *Mémorial* przypomina, że konkordat z r. 1847 został ogłoszony tylko w *Gazecie Politycznej* i że nie był nigdy wykonany przez rząd rosyjski. Zresztą konkordat ten wymagał nuncjatury w Petersburgu, a Rosya nie chciała jej nawet w r. 1859, po przekonananiu się, że we wszystkich krajach, nie wyłączając Francji, biskupi korespondują z nią wolno i że korespondencja także wolno z Papieżem. Tutejsza nuncjatura działa w duchu *Mémorialu*, ale, bo jest urzędem czysto religijnym a nie zarządem politycznym. *Monde*, *Journal des villes et des campagnes*, *Paroissien* itd. jej organa, piszą ciagle o niebezpieczeństwie katolicyzmu w Polsce.

Monitor zapisuje, co robi w Polsce Rosya, pod pozorem reformy władczyńskiej.

Gazeta petersburska oświadczyła się urzędowo przeciw „coup d'état” księcia Kury. Powiększyło to niezawodnie przychylną Turcji dla księcia. Tutejsze sfery rządowe wyrażają się ciagle z ufnością o sprawie rumuńskiej. Książę Kuza postąpił błędną drogą Anglikom w przedsięwzięciu drogi żelaznej w Rumunii, bo to powiększy interes, jaki po upadku Czerkiesy ma dziś Anglia w wykonaniu najsia Dunaju. Znajdując się w okolicznościach, które mu pozwalają słyszeć nie raz o szczegółach prac dyplomatycznych rumuńskiej, a w o-bawie niedokreślenia nie będąc nie pisać o ruchach agentów księcia Kury.

Na konferencji londyńskiej nie skończył się zażarty targ o Slezewik. Wszystkie strony zgadzają się na rozdział tej prowincji, przez wzgląd na pokojowość królowej Wiktorii, ale kiedy Anglia proponuje linię idącą przez Slezewik i Husum, a Prusy przez Apenrade i Tondern, Dania proponuje mniej niż Anglii, to jest linię idącą przez Eckernförde i Frederikstedt. Ostatnią propozycję powiódł do Londynu hr. Moltke, i zapewnił, że patrytyczna Dania gotowa jest poprzeć dalszą wojnę do maximum następstwa. Dzienniki pruskie wolają: zatrzymamy Slezewik i będziemy czekać, aż nam kto go wydrze. Ale nie pamiętają na flotę duńską i blokadę portów. Za kilka dni skończy się zawieszenie broni. Niemcy będą się wczorajszym posiedzeniu konferencji traktowano tylko kwestie przedłożenia zawieszenia broni. Pełnomocnik duński zgadzał się na 14 dni przedłożenia, ale z warunkiem, że konferencja przyjmie w zasadzie linię rozdziału Slezewiku zaproponowaną przez Danię. Tutejsza giełda zaczyna wychodzić z pewnika, że konferencja londyńska nie włoży sprawy duńskiej. Spada ona.

Napoleon III chce wszędzie i zawsze działać z Anglią, ale jej nie ulega i o ile może przeciąga ją na swą politykę. Nie wyrzekł się on projektu medycy Francji i Anglii w Ameryce z nową z nim występuje. Wiedząc, że sprawa Polska rozdzieli Francję i Rosję i przagną, aby Cesarz szedł z samymi Niemcami, *Mémorial* rodmuchuje zarzewie między Francją a Anglią. Robota jego jest trudna. W tym jednak kierunku idzie w tej chwili rząd francuski. *Constitutionnel* napisał niepróżno artykuł o emigracji irlandzkiej i stopniowym wynudzeniu Erynu. Tutejsze sfery rządowe okazały się czulemi na przychylnie przyjęcie imienia Napoleona III w uniwersytecie Cambridge, podczas bytności księcia Walii. Inie to, jak widzieliśmy, zostało przyjęte z oklaskami. Przekonani że najlepsze postępowanie Francji byłoby z Anglią, spoglądają z upragnieniem na czaki zbliżenia się tych państw: ale trudno pomyśleć aby się to stało pod zddziennialem lordami Palmerstonem i Russellem. Zdarzyły się w tych dniach wypadki niepolityczne, ale pokazujące, że rywalizacja między Anglią a Francją pokazuje się wszędzie i żywo. Na wysięgach w Epsom, koń francuski, dla tego że zwyciężył, mało że nie został zabity przez lud angielski. Wypadek ten dla narodową wagę onegdajszym wysięgom w parku bułowskim. Na tych wysięgach Anglii zamierzali wziąć odwet, przybyli z najlepszymi końmi i najeli pierwsze pietro Grand hotel, w zamierze dania iluzji, jeżeli koni ich zwycięży. Dla powiększenia zwycięstwa, wystąpili ostatecznie tylko z jednym koniem, najlepszym, który odniósł nagrodę, Dżoby, ale się omylił. Koń francuski znowu zwyciężył. Zwycięstwo to, któremu przystym był Cesarz, dało powód do wielkiej manifestacji. Trzydziesto-tysięczna ludność zawałota: niech żyje Francja! niech żyje Cesarz! Dzisiejszy artykuł *Constitutionnela* uważa to zwycięstwo za dalszy szereg zwycięstw moralnych odniesionych nad Anglią. Między takimi narodami jak Francja i Anglia przyjemne jest każde zwycięstwo, szczególnie kiedy jest rzadkie; ale byłaby nie mała szkoda, gdyby Francja poprzestała na drobnościach. Francja odniosła zwycięstwo w Epsom i Boulogne, ale wiecie, że w jednym państwie straciła zwycięstwo solferyjskie, i być może, że wkrótce straci w innym zwycięstwo sebastopolskie.

W Algierze powstanie zbliża się ku upadkowi. W Tunis Francja nie jest wcale z powstańcami, jak utrzymują Anglii, ale domaga się jak powstaniec, oddalenia Kasnadara i dalszej administracji tunetańskiej, która jest angielską. P. de Beauval, konsul francuski, zaprzeczył, aby Francja czyhała na Tunis.

Cesarstwo wyjechał wczoraj do Fontainebleau. Spokój jest głęboki i polityka czuwa, aby w niczem nie został naruszony. W obawie wznowienia tu multu, odmówiono panu Godard pozwolenia na puszczanie balonu. Nie pozwolono także na zerwanie się biesiady nieprzyjaciół kary śmierci. Cesarz będzie przyjeżdżał raz na tydzień do Paryża na rady ministrów a raz na tydzień ministorowie będą udawali się do Fontainebleau. Pogłoski, że Cesarz ma się udać do Holandii i zobaczyć się tam z Aleksandrem II, i że p. Ronher ma się spotkać z ks. Gorcejakowem w Karlsbad, nie są uważane za pewne.

Turyń 6 czerwca.

(...) W zeszłą sobotę liczna partya umiarkowana (terzo partito) w osobie dep. Saccardi wy-

dała w Parlamencie bardzo żywą walkę p. Minghettemu, który silnie atakowany z właściwą sobie zręcznością odparł raz, lecz w końcu ustąpić musiał — tym sposobem zapewniła opozycja sobie większość, do której w ostatnich czasach przeszło wielu deputowanych, stronników polityki p. Rattazego. — Od dwóch tygodni ani jeden projekt ministerialny nie wyszedł z głosowania tryumfalnie. Ta biała na pozór okoliczność każe łatwo domyślać się, że przesilenie ministerialne jest nieuchronne i bardzo bliskie.

Krótką bytność margr. d'Afflitta, prefekta neapolitańskiego, który na posłuchaniu prywatnem wystawił królowi w prawdziwym świetle stan neapolitańskich prowincji pod zarządem generała de La Marmora, spodziewany wkrótce wyjazd tegoż na 3 miesiące do Egiptu, świeże wkrócenie kilku znaczących rozbójczych oddziałów do Abruzzo, sprawiły niemałe wrażenie w urzędowych kołach. Opinia publiczna żywo potępia wabanie się rządu, dla tego stronnictwo czynu czynniejszem dziś jest niż kiedykolwiek. — Bytność Menottiego Garibaldi w Turynie, jako parlamentarza swego ojca jest bardzo ważnym faktem. Generał Garibaldi, stojąc na czele Włoch patrytycznych, postawił dwa pytania: albo wojna na zewnątrz, albo walka w Izbie. Pierwszym skutkiem byłoby zajęcie Rzymu, drugiego zaś obalenie ministerium, rozwiązanie parlamentu i oddanie królowi władzy dyktatorskiej.

Należąca baczność narodu, przeciwnie wypadków mogących stanowić o przyszłości Włoch, bardzo wpływają na ogólne usposobienie ludności turyńskiej. Odbyja się to wyraźnie podczas trwających obecnie uroczystości statutu; ugiły one nie były tak świetne jak w tym roku; obliczają, że do 60.000 osób przybyło na dzień wczorajsz. Taki najazd do Turynu, którego ludność zaledwie 200.000 liczy, musiał się dać uczuć; o godzinie 4 po południu zabrakło chleba, a powiększona służba w kawiarniach i restauracjach nie była wystarczająca.

Podczas raunego przeglądu król był witany z takim zapalem, że wielu przybyłych z prowincji plakało z rozrzewienia; podobnie było, gdy jechał po południu na wysięgi konne, na które stawiło się 5 koni kursowych.

Onegdaj, przed murami dawnej cytadeli odsłonięto bardzo piękny pomnik z brązu, na pamiatkę Piotra Micca, żołnierza z czasów Wiktora Amadeusza II, który, podczas słynnego oblężenia Turynu w r. 1769 przez Francuzów, wysyadzeniem niedokończzonej miny prochowej postradał życie, a czynem tym ocalił Turyn i królewską koronę na głowach panujących dotąd książąt Sabaudy. Micca przed wejściem do lochów, przez swego oficera polecił swą żonę i dzieci opiece kocha; po skończeniu wojny rodzina piewoniego bohateru w nagrodę otrzymała poczwórny racyę chleba na wieczne czasy. Piotr Micca 158 lat czekał na zbyt zasłużone wspomnienie narodu; zaś następcy choć uboższej linii, mieszkającej w okolicy Biella, do dzisiaj odbierają od rządu po cztery bochenki żołnierskiego chleba.

Kraków 10 czerwca. J. C. Mość postanowieniem z 3go czerwca b. r., nadał starszemu dozorczy w szpitalu załogi lwowskiej Franciszkowi Barańskiemu, w uznaniu jego długoletnich pełnych poświęceń się usług przy chorych, srebrny krzyż zasługi.

Minister stanu zamianował nauczyciela zastępcę przy gimnazjum w Przemyślu Klemensa Sienkiewicza rzeczywistym nauczycielem przy tym zakładzie.

Lwów 9 czerwca. Gazeta Lwowska ogłasza dokończenie wykazu prawomocnych wyroków c. k. sądu wojennego lwowskiego zapadłych w miesiącu maju 1864.

II. Za zbrodnię udzielania pomocy.
85) Karol Satter z Ciesznia, 23 lat, ewangelik, prowizor krawiecki, na 2 miesiące więzienia.

III. Za zbrodnię obrazu majestatu.
86) Grzegorz Schober, ze Lwowa, 33 lat, fryzjer, na 5 miesięcy więzienia. — 87) Wasył Plekan, z Hailcy, 60 lat, kmięć, na 6 miesięcy cięż. więzienia. — 88) Antoni Sławik, z Choć, w Czechach, 55 lat, leśniczy, uwolniony z braku dowodów. — 89) Jan Tarnawski, ze Lwowa, 52 lat, wyrobnik, na 1 rok cięż. więz. — 90) Jankiel Maas, z Złoczowa, 52 lat, dzierżawca propinacji, na 2 mies. cięż. więzienia, zastrzonego 2 razowym postem w każdym tygodniu.

IV. Za zbrodnię gwałtu publicznego podług § 81 c. k. k.

91) Wasył Sayczuk, z Iwanki, 55 lat, kmięć, na 3 miesiące cięż. więzienia, zastrzonego 1 razowym postem w każdym tygodniu. — 92) Sylwester Gayda, z Iwanki, 37 lat, kmięć, na 2 miesiące więzienia, zastrzonego 1 razowym postem w każdym tygodniu. — 93) Fedko Krysa, z Podubiec, 44 lat, kmięć, na 1 miesiąc ciężkiego więzienia, zastrzonego 1 razowym postem w każdym tygodniu.

V. Za przestępstwo zbiegowiska.

94) Abraham Netzer, ze Lwowa, 30 lat, postgacz weselny, na 20 kijów. — 95) Józef Mayer Anes, ze Lwowa, 19 lat, woźnica, uwolniony z braku dowodów. — 96) Lippe Joel Bodek, ze Lwowa, 26 lat, kupiec towarów lokciowych, uwolniony z braku dowodów.

VI. Za przestępstwo podburzania.

97) Konstanty Węgliński, 56 lat, rzadca dóbr z Balic, i 98) Witalis Smochowski, ze Lwowa, 35 lat, redaktor gazety, prócz utraty 60 zł. z kanceli, każdy na 1 miesiąc aresztu, i ogłoszenie wyroku w urzędowej gazecie lwowskiej kosztem skazanych.

VII. Za przestępstwo przeciw publicznemu zarządzeniom.

99) Zygmunt Kieszkowski, z Tarnowa, 19 lat, student, uwolniony z braku dowodów. — 100) Marus Necheles, ze Lwowa, 41 lat, kramarz, na karę pieniężną w kwocie 150 zł. w. r. — 101) Mendel Freundlich, ze Lwowa, 29 lat, wkslarz, na 1 miesiąc aresztu. — 102) Ozyasz Simpel, ze Lwowa, 21 lat, malarz pokojowy, na 2 miesiące aresztu, zastrzonego 2 razowym postem w każdym tygodniu. — 103) Jan Leroche, z Sygniówki, 41 lat, kmięć, na 1 miesiąc ścisłego aresztu, zastrz. 2 razowym postem w każdym tygodniu. — 104) Jakób Seibel, z Dornfeld, 47 lat, wyrobnik na 3 tygodnie aresztu w sztokhauzie, zastrzonego 2 razowym postem w każdym tygodniu. — 105) Jan Czerniecki, ze Lwowa, 50 lat, wyrobnik, na 4 tygodnie aresztu w sztokhauzie, zastrzonego 2 razowym postem w każdym tygodniu. — 106) Franciszek Seibel z Białogóry, 57 lat, wyrobnik,

na 6 tygodni aresztu w sztokhauzie, zastrzonego 2 razowym postem w każdym tygodniu. — 107) Teodor Łysiak, z Dłużniowa, 47 lat, gr. kat. proboszcz, na 48 godzin aresztu u profosa lub karę pieniężną w kwocie 10 zł. w. a. — 108) Jan Łysiak, z Uhnowa, 38 lat, gr. kat. kapelan, w Zab. czy, na 48 godzin aresztu u profosa lub karę pieniężną w kwocie 10 zł. w. a. — 109) Piotr Litwin, senior, z Stusianka, 69 lat, szynkarz, na 4 dni aresztu w sztokhauzie. — 110) Michał Kalita, z Sambora, 38 lat, stróż, na 7 dni aresztu w sztokhauzie. — 111) Franciszek Hojnik, z Einödl, 31 lat, woźny, na 7 dni aresztu w sztokhauzie, w drodze łaski uwolniony. — 112) Michał Bratkowski, ze Lwowa, 23 lat, sługa magistratu, na 10 kijów. — 113) Gustaw Kobessa, z Sambora, 28 lat, pompier, na 15 kijów. — 114) Helena Jendzejowska, ze Lwowa, 46 lat, żebraczka, na 2 miesiące ścisłego aresztu w sztokhauzie, zastrzonego 2 razowym postem w tygodniu. — 115) Marcela Scheiner, z Podkamenia, 40 lat, handlarz wiktualów, na 3 dni aresztu w sztokhauzie. — 116) Wasył Wołoszczyn, z Kulikowa, 52 lat, wyrobnik, na 5 kijów. — 117) Stanisław Kędziński, z Krakowca, 40 lat, stróż, na 14 dni aresztu w sztokhauzie, zastrzonego 2 razowym postem i 2 razowym twarde m, (powtórnie). — 118) Rozalia Tomkowicz, z Czajkowie, 20 lat, służąca, na 7 dni aresztu w sztokhauzie. — 119) Julia Eital, ze Lwowa, 60 lat, wyrobnia, na 14 dni aresztu w sztokhauzie. — 120) Ludwik Pogórski, z Holocina, 18 lat, uczeń szkół realnych, na 6 tygodni aresztu w sztokhauzie, zastrzonego 2 razowym postem w każdym tygodniu. — 121) Józef Schubert, ze Lwowa, 32 lat, dyurnista, na 3 dni aresztu w sztokhauzie. — 122) Teodor Nanowski z Bossochi, 28 lat, służący, na 20 kijów. — 123) Franciszek Kralik, ze Lwowa, 42 lat, wyrobnik, na 10 kijów. — 124) Leib Flamm, z Sądowej Wiszni, 24 lat, parobek do koni, na 5 kijów. — 125) Andrzej Płowiak, ze Lwowa, 18 lat, czeladnik murarski, na 10 rózg. — 126) Tomasz Płowiak, ze Lwowa, 19 lat, czeladnik murarski, na 15 rózg. — 127) Piotr Czopp, ze Lwowa, 19 lat, czeladnik murarski, uznany za niewinnego. — 128) Marya Makowska, z Brachowie, 19 lat, ulicznica, na 10 rózg. — 129) Józef Niemierowicz, z Zagórza, 36 lat, kmięć, na 7 dni aresztu w sztokhauzie. — 130) Nuchem Jurem z Magierowa, 28 lat, woźnica, na 14 dni aresztu w sztokhauzie. — 131) Kładysz Hobgarsti, z Böhrki, 20 lat, dyurnista, na 1 miesiąc aresztu. — 132) Stanisław Kamiński, z Ocinak, 30 lat, oficjalista prywatny, na 1 miesiąc aresztu, w sztokhauzie. — 133) Schloime Baum, z Wielkich Ocz, 21 lat, służący, na 15 kijów. — 134) Antoni na Senacek, ze Lwowa, 24 lat, ulicznica, na 6 tygodni aresztu w sztokhauzie. — 135) Ouzysko Bojko, z Podniestrzan, 48 lat, stróż, na 8 dni aresztu w sztokhauzie. — 136) Michał Zajczkowski, z Barszewicze, 24 lat, pocztylion, na 10 kijów. — 137) Michał Pomorski, z Sambora, 21 lat, słuchacz praw, uwolniony z braku dowodów.

VIII. Za przestępstwa przeciw publicznemu spokojowi i porządkowi.
138) Władysław Kostakowski, ze Lwowa, 23 lat, czeladnik krawiecki, na 2 miesiące aresztu w sztokhauzie. — 139) Roman Swidziński, z Głębokiej, 38 lat, dozorca więziń, uwolniony z braku dowodów.
IX. Za przestępstwa prasowe.
140) Aleksander Vogel, ze Lwowa, 45 lat, drukarz, prócz zakazu rozszerzania poematu *Z głębi duszy* i zniszczenia zasobnych egzemplarzy, na 14 dni aresztu u profosa. — 141) Andrzej Kostkiewicz, z Jasła, 44 lat, litograf, prócz zniszczenia pisma *List otwarty* na 8 dni aresztu.
X. Za zbieranie zabronionych składek pieniężnych.
142) Kazimierz Spineter, z Kotkorza, 19 lat, praktykant gospodarstwa, na 3 tygodnie aresztu.
XI. Za posiadanie cudzych dokumentów legitymacyjnych.
143) Jan Sokolnicki, z Goszczyszyna w Poznańskim, 28 lat, właściciel dóbr, na 8 dni aresztu w sztokhauzie.
XII. Za przechowywanie cudzoziemców nie mogących się wylegitymować.
144) Zofia Czermińska, ze Lwowa, 32 lat, żona właściciela dóbr, na karę pieniężną w kwocie 40 zł.

XIII. Za zamędzenie oddania broni
145) Andruch Tyślak, z Wielkopola, 42 lat, kmięć, na 8 dni aresztu. — 146) Władysław Lewakowski, ze Lwowa, 30 lat, właściciel dóbr, na utratę zakwestyonowanej dubeltówki i karę pieniężną w kwocie 25 zł. w. a. — 147) Iwan Sinpak, z Starego Dzikowa, 15 lat, włóściain, na 3 dni aresztu w sztokhauzie. — 148) Ludwik Rubaszewski, z Hanczowa, 39 lat, leśniczy prywatny, na 7 dni aresztu w sztokhauzie. — 149) Alojzy Michalowski, z Sieniawy, 47 lat, gajowy, na utratę strzelby i 14 dni aresztu w sztokhauzie. — 150) Józef Kilian, z Zwierzynki, w Polsce, 27 lat, nadgajowy, na 1 miesiąc aresztu w sztokhauzie. Z c. k. sądu wojennego.

Lwów 3 czerwca 1864.

Wiedeń 9 czerwca. Z powodu telegramu, który doniósł o rozwiązaniu Rady miejskiej w Splicie (Spalato), dzienniki wiedeńskie zamieszczają kilka uwag, które w treści tu powtarzamy.

Morgenpost w artykule wstępnym robi uwagę, że kiedy po rozwiązaniu sejmiku w niedługim czasie następuje rozwiązanie reprezentatywności miasta w tym samym kraju, w stosunkach jego tkwić coś takiego, co z jednej strony wywołuje gwałtowną opozycję przeciw rządowi, z drugiej zaś powoduje rząd do postępowania, w którym wielką rolę odgrywają heroiczne konstytucyjne środki, t. j. rozwiązywania ciał reprezentacyjnych. Dowiedzenie się o stanie rzeczy w rzeszonym kraju zajmować może już samo przez się, szczególnie zaś pod tym względem, że byłaby wskazówka, do jakiego stopnia ministerium i jego organa znoszą opozycję. Tymczasem dotąd trudno o wiadomości ze źródeł nieuprzedzonych pochodzące. Historia rozwiązania sejmiku dalmatyńskiego nie jest jeszcze całkiem jasną; tyle tylko wiadomo, że rząd w niektórych kwestiach obawiał się pozostać w mniejszości a że zastępca ministerstwa nie zawsze doznawał ze strony sejmiku zupełnych względów. Przytoczony dziennik dodaje, że okoliczność, iż rząd nie mógł pozyskać większości, nie doprowadziła dotąd w krajach w szupniejszej Radzie reprezentowanych ani w Izbie poselskiej do rozwiązania; sejm zadarski stanowi tu wyjątek. Co się ty-

czy uchybienia reprezentantowi rządowemu, prawdopodobnie stanowi ono główny powód rozwiązania sejmiku; jednak zdawałoby się, że to było uchybienie, a zresztą w sprawach uczucia dotychczas trudno także rozstrzygnąć, gdzie się kończy wrażenie podmiotowe a zaczyna przedmiotowa istota czynu. W każdym razie jest to rzadki bardzo wypadek w praktyce sejmowej, że sejm zostaje rozwiązany z powodu osobistych zajęć między zastępcą rządowym a zgromadzeniem.

Co się tyczy wewnętrznych politycznych stosunków kraju, tyle tylko wiadomo, że są tam dwa polityczne stronnictwa: Słowianie stanowiący większość ludności i Włosi mieszkający miast przeważający zamożnością i inteligencją. Pierwsi dążą do połączenia Dalmacyi z Krocacyą i Sławonią w potrojne Królestwo; drudzy szukali pomocy u rządu przeciw Słowianom, i mieli ją, pomimo, że rząd w zasadzie uznaje potrojne Królestwo. W ostatnich czasach oba stronnictwa zbliżyły się do siebie w celu uzyskania rezultatów na polu administracji i organizacji; tym sposobem rząd stracił sprzymierzeńca.

O ile to ogólne stosunki wchodzą w sprawę rozwiązania rady miejskiej w Splicie, dotąd nie wiadomo. Sama przez się rzecz nie miałaby wielkiej wagi; ale w chwili, w której wielka część wyjęta jest z pod rządów konstytucyjnych, nawet zdarzenia barwy miejscowej nabierają powszechnego znaczenia, gdyż zachodzi pytanie, czy granice, w których zawiera się dla rządu konieczność takich środków, dalej jeszcze mają być rozszerzone.

Pogłoskom, jakie się już pojawiły, że w Dalmacyi ma być ogłoszony stan wyjątkowy, że rząd wpadł na trop działania garibaldowskich emisariuszów i t. d. *Morgenpost* nie przypisuje znaczenia.

Presse dodaje do telegramu, o którym mowa, także uwagę, że bezpośredni powód rozwiązania rady miejskiej w Splicie, niewiadomy; nieliczne wiadomości, jakie z Dalmacyi dochodzą do Wiednia, donosily wprawdzie o nieporozumieniach między c. k. władzami a radą municypalną, do których powód dala sprawa kolei żelaznej, tudzież o pewnem rozjątrzeniu wywołanem pewnymi sporam, ale o wybitniejszym starciu się nie było slychać. Zdaje się, że i tym razem go nie było, tak samo jak w roku przyslym, kiedy rozważano Izbę handlową w Splicie, której prezesem był także p. Bajamonti. *Gen. Korrespondenz* lubi, powiada *Presse*, donosić o każdym jaju, jak o gdzie tam daleko na granicach tureckich znieć kurecz; chwalebne byłoby, żeby z tą napol exotyczną pilnością zajęła się raz przedstawieniem polityki rządowej w odległej Dalmacyi. P. Bajamonti, złożony z posady Podesty, należał jak wia domo do najznakomitszych członków rozwiązane go sejmiku i uchodził za właściwego przewodcę stronnictwa autonomistów. Dawniej nie występował jako przedstawiciel skrajnych zdań i dążeń, a naj mniej wtedy, kiedy w zimie 1861 r. jako członek dalmatyńskiej deputacji działał tu w Wiedniu tak gorliwie w tym duchu, aby Dalmacya pozostała w składzie niemieckich i słowiańskich krajów koronnych.

Na czwartem z porządku posiedzeniu sejmiku siedmiogrodzkiego deputowany Maager zasadał znany już czytelnikom wniosek swój w przedmiocie kolei siedmiogrodzkiej. Ganił surowo postępowanie dotychczasowe rządu w tej sprawie, a jeszcze ostrzejsze podał krytyce domniemane w przyszłości kroki jego w tym przedmiocie. Sejm przychylił się do konkluzji mowy, aby bezzwłocznie wybrać komisję z 14 członków złożoną, mającą w przeciagu dni ośmiu zdać sprawę z przekazanego jej wniosku Maagera. Pośpiech z jaką sejm siedmiogrodzki w sprawie tej postępuje jest następstwem jednogodnego zapatrywania się wszystkich stronnictw na kwestję przez Maagera poruszoną, którego w innych sprawach jednak spodziewać się można. Donoszą już, iż na dniu 2 Czerwca, odbyło się zgromadzenie Rumunów pod prezydencją metropolity Sterka-Sulutz, na którym uchwalono postawienie wniosku, aby sejm nie pierwprzypstąpił do obrad nad projektem do ustawy o sędzie najwyższym dla Siedmiogrodu, aż dopiero po ukończeniu rozpraw nad propozycjami wyszczególnionemi na pierwszym planie w reskrypcie królewskim sejm otwierającym. Przyczynę tej uchwały tak objaśnia korespondent do *P. Lloyd*: Dozdoło do wiadomości posłów rumuńskich, iż Uniwersytet narodni saskiego przedłożył kancelaryi siedmiogrodzkiej nowe statuta gminne i municypalne do zatwierdzenia, które mają zapewnić Sasonom uprzywilejowane stanowisko, a mianowicie u bezpieczeń ich mają przed zmianami w tym kierunku możliwie przez sejm zaprowadzić się mającemi, tudzież przed wszelkiem naruszeniem ich praw przez większość rumuńską w kwestyi politycznego podziału kraju; szczytem zaś owych dążeń saskich miał być sąd najwyższy po ich myśli uorganizowany. Lecz plan postępowania ukartowany przez Rumunów nie przyszedł do skutku, bo w ostatniej chwili otrzymali wskazówkę ze sfery urzędowych, iż rząd takowe postępowanie uważać będzie za wotum nieufności dla siebie, przeto wszelkiemu zamiarowi odroczenia rozpraw nad projektem do ustawy o sędzie najwyższym stanowczo się sprzeciwił.

Zatem na piątym z porządku posiedzeniu sejmiku w dniu 3 b. m. rozpoczęły się zapowiedziane rozprawy. Prócz wniosków w większości domagających się sądu najwyższego z siedzibą w jednym z miast krajowych i wniosku mniejszości, który siedzibę sądu najwyższego siedmiogrodzkiego do Wiednia przenosił, stawiano jeszcze różne wnioski. I tak hr. Salmen zalecał zanieśnienie próśby do N. Pana o utworzenie ogólnego sądu Najwyższego z osobnym senatem dla spraw Siedmiogrodu. Podobne wnioski z poparciem niemieckiej części sejmiku stawiali także regalista Teutsch i wiceprezydent saskiego sądu wyższego Herberth, który wniósł, aby działalność najwyższego sądu w Wiedniu ograniczająca została również na Siedmiogrodzie, a to za pośrednictwem osobnego senatu uwzględniającego różne języki i narodowości Siedmiogrodu. Przeciw wnioskowi temu wystąpił atoli silnie zastępca rządowy radca gubernialny Pap, przedkładając, iż rząd już z tej przyczyny nie może się przychylić do konkluzji poprzedniego mowy, iż takowa narusza prawo samorządu w sprawach sądowych zastrzeżone dla Siedmiogrodu w dyplomie państwianym, a w następstwie wyklacza kraj ten ze związku z koroną węgierską, co wcale nie leży w zamiarach rządu. Po przemówieniu komisarza rządowego zabierało głos jeszcze wielu posłów na temże posiedzeniu, a to broniąc według swej narodowości bądź wniosku większości, bądź mniejszości. Pominąć możemy śmiało te głosy, bo zapewne przebrzmiały one już we własnym kra-

ju; lecz zapisać musimy głos biskupa Fogarassy, który w jądro kwestyi uderzył: Przeniesienie siedziby jak najwyższego do Wiednia — przedstawia mowa — słusnie uważać należy za krok na drodze wcielenia Siedmiogrodu do monarchii anstryackiej. Podporządkowanie sądu najwyższego siedmiogrodzkiego pod takowy w Wiedniu, nie może mowa za co innego uważać, jak tylko za naruszenie samodzielności i autonomii W. Ks. Siedmiogrodzkiego. W myśl §. 11 patentu z lutego sejm do takiej uchwały nie jest nawet kompetentnym, gdyż uchwała takowa zawierałaby w sobie pośrednio zniesienie dawnej konstytucji przywróconej krajowi dyplomem państwianym. Złaśnie więc mowy najwłaściwszą jest droga, aby wyznaczenie siedziby przyszłego sejmiku najwyższego dla siedmiogrodu przekazać osobie N. Pana. Jakoż czyni poprawkę tej treści, w razie gdyby wniosek większości wydziału nie został przyjętym. Mowa ta, którą lewica sejmowa z oklaskami przyjęła, nie zamknęła jeszcze rozpraw w przedmiocie siedziby sądu najwyższego dla Siedmiogrodu, czyli nad §. 1 projektu rządowego, gdyż depesza telegraficzna donosi z Hermanstadt, że na najbliższem posiedzeniu jeszcze 13tu mowców w tymże przedmiocie głos zabierało, a rozprawy i tak zamkniętymi nie zostały.

— Wrażenie sprawione przemówieniem nadwornego kancelarza węgierskiego na biesiadzie u burmistrza Zelinki znalazło swój wyraz w dziennikach, które prawie bez wyjątku zajmują się toastem hr. Ziczy. Na podanie ich w tym względzie wpływa oczywiście dotychczasowe stanowisko w kwestyi węgierskiej, dla tego też sądy są bardzo różne: centralistyczne uderzają w surmy na znak zwycięstwa, inne niezupełnie chcą wierzyć, aby słowa takie wyszły z ust kancelarza węgierskiego, inne wreszcie, nie podając bynajmniej owego przemowy w wątpliwość, starają się zredukować jej znaczenie do właściwych rozmiarów. Zdanie *Wanderera*, który kwestyę węgierską rozbiiera od lat kilku z bezstronnością i znajomością rzeczy obcą innym dziennikom wiedeńskim, zasługuje w tym przedmiocie więcej na wagę, niż któregośkolwiek innego dziennika, dla tego pomijając inne, podajemy tu w streszczeniu artykuł *Wanderera*:

Toast węgierskiego kancelarza sprawił w kołach centralistycznych ogólne wrażenie któreby dla nas było niepojętym, gdybyśmy takowego nie przypisywali błędnemu pojęciu rzeczy, które nawet w odpowiedzi na toast znalazło miejsce. P. Ignacy Kuranda nazwał bowiem kancelarza nadwornego, przedstawiciela narodu węgierskiego. Gdyby hr. Herman Ziczy nim był istotnie, wówczas ostatnie jego przemówienie wprawiloby nas w zdumienie porównu z innymi. Lecz p. Kuranda pomylił się i w błąd wprowadził tych, którzy na słowach jego polegali. Ministrowie są doradcami, niekiedy nawet przedstawicielami korony, lecz nigdy narodu. Wice i kancelarz węgierski jest tylko urzędnikiem królewskim, a tyntj jego urzędowy brzmii: *Summus secretarius et regis cancellarius*: wybór jego zależy wyłącznie od woli królewskiej, przeciw której naród nie może położyć swego veto. Słowa więc wyrzeczone przedwczoraj przez kancelarza były odbiciem bądź jego przekonań prywatnych, bądź przekonań pierwszego urzędnika węgierskiej korony, lecz bynajmniej nie występował tu w charakterze „przedstawiciela węgierskiego narodu.”

W takim stanie rzeczy przemówienie kancelarza nadwornego przestaje być niespodzianką. W państwie konstytucyjnym wszyscy członkowie gabinetu muszą się zgadzać ze sobą przynajmniej w kwestiach stanowych przyjętego systemu. Hr. Ziczy, skoro wstąpił do gabinetu złożonego wyłącznie z zwolenników patentów lutego objawił niemyślnie, iż program ów za swój przyjmuje. Lecz patenta Intego odnośnie do Węgier wskazują tylko cel, nie zaś środki, któremi ów cel może być dopięty; środki te atoli, których hr. Ziczy użyć może, mogą być tylko zgodzonymi z konstytucją. Wynika to z woli Monarszej objawionej bez ogródek w piśmie JCMości z dnia 5go listopada 1861 r. a hr. Ziczy w przemówieniu do urzędników węgierskiej kancelaryi wywrzeli niedwuznacznie, iż zadaniem jego będzie tylko dopełnienie woli N. Pana.

Słowa Monarsze wyrzeczone przy zaprowadzeniu prowizorium w Węgrzech, iż „zachodzące w tym kraju kwestye sporne mają być rozwiązane tylko w drodze konstytucyjnej” wytknęły tór postępowania każdemu kancelarzowi węgierskiemu. Wypowiedzianem jest w nich bowiem, iż do ostatecznego uregulowania stosunków prawno politycznych niezbędnem jest przyzwolenie zgodne z konstytucją węgierskiego narodu przez swą prawną reprezentację. Jesteśmy przekonani, że powyższe słowa N. Pana hr. Ziczy jako wierny sługa Monarszy; jako Węgier obrał sobie za gwiazdę przewodnią. Z tego tylko stanowiska m. że być ocenionem należy, onegdajszemu przemówieniu hr. Ziczy. Jego ekscelencya chciał w nim wyrazić tylko nadzieję, iż powiedzie mu się urzeczywistnienie programu obecnego ministerstwa na drodze przez N. Pana jedynie za możliwą uznaną, a więc skłonienie zebranego w sposób prawem przepisany sejm węgierskiego do wysłania posłów do Rady Państwa. Jeżeli hr. Ziczy dopełni pomyślnie owego trudnego przyrzeczenia, wówczas bez wątpienia, zapewni sobie miejsce w rzędzie najznamienitszych mężów stanu teraźniejszości.

Włochy.

Podajemy drugą część rozpoczętego w wczorajszym numerze dyplomatycznego pamiętnika, wyjaśniającego stosunki między gabinetami paryżkim i turyńskim.

Instrukcje, które hr. Pasolinienowi poniekąd za wstęp służyć miały, miały na celu zaprotestowanie przeciw zarzutom angielskiego rządu, a zarazem podniecenie wdzięczności, jaką Włochy gotowe są okazać Anglii. Potem robił hr. Pasolini usiłowania w celu odwiecenia gabinetu Whigów od postanowienia nieuczestniczenia w kongresie. Lord Russell przyjął te insynuacje bardzo źle i odpowiedział, że Cesarz Napoleon wykłety jest od mocarstw.

Podczas pobytu hrab. Pasoliniego w Londynie, trwającego kilka tygodni, wyszła na jaw dwukrotowość rządu włoskiego. Wiedział ten rząd bardzo dobrze, że w Paryżu nie mógł poruszać sprawy rzymskiej, a że równie trudno rozpoczynać w Londynie rokowania o Wenecyą. Dla tego też zapewniał uroczysto w Paryżu, że względem Rzymu ma jak najbardziej pokojowe zamiary i wdał się tam w rokowania o Wenecyą, podczas kiedy w Londynie zapewniał, że nie myśli o Wenecyi, a chodzi mu tylko o Rzym. W obu stolicach podnosili agenci włoscy to, że konieczność potrzeba w jakiś sposób zadośćuczynić w Turynie uczuciu

